

2. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні. 2022. 77 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf
3. Індекс настроїв малого бізнесу за 2022 рік: дослідження. Європейська Бізнес Асоціація. 2023. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/Prezentatsiya-MSB-indeksu-2023.pdf>

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Хлистун Я. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ВАГОНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Важкі випробовування сьогодення, що переживає Україна, вплинули на усі сфери життя, та спричинило глобальні зміни в середовищі. В усі часи війна була великим збудником до перетворень, та в своїй більшості, призводила до тяжких наслідків. Нинішня політична, економічна, соціальна дестабілізація, що викликана військовим конфліктом, несе великий вплив на вітчизняне виробництво і звісно, першочергово це стосується важкої промисловості. Така галузь, як вагонобудування, сьогодні переживає найскрутніші часи, та є в катастрофічній ситуації. Тенденція на спад в значній мірі обумовлена початком військового вторгнення країни-агресора у 2014 році та відповідною політикою переорієнтації на нові ринки збоку України. На сьогодні ситуація значно погіршилась, окрім поступового скорочення галузі також існують величезні ризики повної її втрати.

Серед досліджень, які розкрили динаміку змін вагонобудівної галузі, висвітлили проблематику її розвитку та впливу зовнішніх факторів слід відмітити праці Ніженської В.В., Величко Л.А. [4], Обруч В.Г. [5], Кузуб А.В. [3], Полякової О.М., Зеленської А.В. [6]. В більшості з них подана структура ринку, динаміка виробництва вагонів, що характеризують становище на період 2012-2021 років. Проте питання щодо особливостей господарювання вагонобудівних підприємств в умовах війни досі відкрите через різкі зміни 2022 року.

Метою дослідження вагонобудування в умовах війни, представлених в даній роботі, є висвітлення різких змін спричинених повномасштабним вторгненням країни-агресора, проблем які виникли внаслідок цього, та розкриття головних чинників впливу 2022 року на подальше існування галузі.

Як було відмічено, виробництво українського рухомого складу відчуло на собі всю складність становища в державі. Відмовившись від ринку збуту країни-агресора було втрачено 85% замовлень, це 25 тис. вагонів на 2013 рік. Орієнтація на європейський ринок можлива, проте за умови високих вимог та збуту у десятки разів менших об'ємів [6]. На протязі наступних 9 років можна бачити поступовий спад виробництва, зменшення галузі, деіндустріалізації, майже у 3,5 разів [1]. За період 2019-2020 року кількість вагонобудівних підприємств зменшилось з 12 до 7 [2]. Проте, на 2021 рік можна бачити загальне зростання економіки, інвестиції в галузь, інфраструктуру, які відповідно покращили становище, саме вони вплинули і на зростання на початку 2022 року. Так, більшість підприємств змогли сформувати портфель замовлень аж до березня 2023 року [7].

Окрім загальної динаміки спаду, яка вплинула на становище галузі, в 2022 році утворилися нові економічні проблеми, такі як девальвація гривні, зростання інфляції на 15-30%, зниження ВВП на 35%, зростання цін на металопродукцію на 25-35%. Також слід зазначити про світове зниження економіки в прогнозі МВФ на 2023 рік. Залізничні шляхи України переповнені через черги, які виникли внаслідок війни, потреби держави в імпортних товарах, експорту зерна та агропродукції колією через закриті порти. Це спричиняє великий попит держави на вантажні вагони, більшість існуючих у Укрзалізниці мають зношений стан. Як відзначають виробники, ще одним чинником складного становища на ринку є втрата спецпрофілів для вагонобудування, які виготовляв завод «Азовсталь», листового металопрокату заводу ММК ім. Ілліча, прокат зет-профіля для виготовлення хребтових балок «Азовмаш», що зараз знаходяться на непідконтрольній території. [7].

Загалом галузь втратила ще декількох виробників вагонів, а саме: ТДВ Попаснянський вагоноремонтний завод, ПАТ «Стахановський вагонобудівний завод». Також було нанесено збитків у втраті трьох цехів Дарницького вагоноремонтного заводу внаслідок потрапляння ворожих ракет [8]. Таким чином, можна вважати, що сьогоденні важкі умови для вагонобудування насичені великою кількістю проблем різного рівня та впливу, що в свою чергу потребує від виробників витримки та наполегливої праці.

Список використаних джерел:

1. В Україні залишилось 5 вагонобудівних підприємств. Мінекономіки. Укрінформ/офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3179173-v-ukraini-zalisilos-5-vagonobudivnih-pidприємств-minekonomiki.html> (дата звернення: 15.12.2022).
2. Вагонобудівна галузь України: проблеми та перспективи їх вирішення. Центр транспортних стратегій: офіційний веб-сайт. URL: https://cfts.org.ua/blogs/vagonobudivna_galuz_ukrani_problemi_ta_perspektivi_kh_virishennya_595 (дата звернення: 15.12.2022).
3. Кузуб А.В. Перспективи розвитку вітчизняних підприємств вагонобудування в сучасних умовах. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 5. С. 44-47.
4. Ніженська В.В., Величко Л.А. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (76). С. 460-464.
5. Обруч Г.В. Визначення координаційної ролі залізничного машинобудування в забезпеченні ефективного розвитку промисловості України. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 7. С. 142-148.
6. Полякова О.М., Зеленська А.В. Стан, проблеми та перспективи розвитку вагонобудівних підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 68-74.
7. Портфель замовлень ДМЗ «Карпати» сформований до березня 2023 року. GMK Center/офіційний веб-сайт. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/import-metaloprokatu-ne-zakrivaie-rovnistju-virobnichi-potrebi-pidприємства/>
8. У Києві обстріляли Дарницький вагоноремонтний завод. BBC News Україна/офіційний веб-сайт. URL: www.bbc.com/ukrainian/news-61694894.amp (дата звернення: 15.12.2022).

Канд. істор. наук Сливенко В. А., Аксьонов Л. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ

ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

В КРИЗОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В кризових умовах господарювання перед вітчизняними підприємствами постає актуальна проблема не тільки виживання, а й пошуку нових шляхів для подальшого розвитку. Розвитком підприємства є «процес позитивної зміни якісних характеристик та досягнення кількісних параметрів економічної системи, за рахунок чого підприємство отримує соціально-економічний ефект в поточному та довгостроковому періодах» [1]. Виконавши огляд змісту понять «стратегія» і «розвиток», можна дійти висновку, що існує тісний взаємозв'язок між даними категоріями: стратегію розглядають в якості інструменту, який покликаний забезпечити розвиток підприємства, натомість результати реалізації стратегій проявляються у розвитку.